

Měřínský, Zdeněk

K osmdesátým narozeninám PhDr. Bořivoje Nechvátala, CSc.

Archaeologia historica. 2015, vol. 40, iss. 1, pp. 298-306

ISSN 0231-5823 (print); ISSN 2336-4386 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/133838>

Access Date: 28. 11. 2024

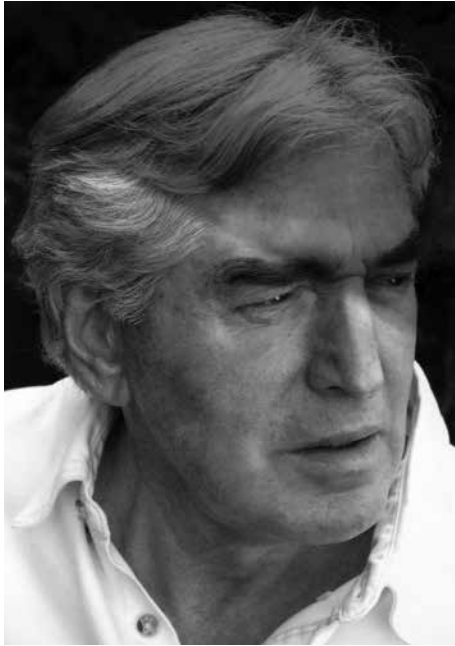
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

- MERTA, J.–STRÁNSKÝ, K., 2005: Tavba v peci galořímského typu, experiment v replice pece typu Les Martys, *Archeologia technica* 16, 48–53.
- MERTA, J., 2006: Experimentální tavby železa v Technickém muzeu v Brně. In: *Nožířské listy* 9, s. 4–7. Brno.
- MERTA, J., 2006: Torzo vodního díla Cacovického mlýna na předměstí Brna, *Stavební listy* 4, 18–19.
- MERTA, J.–JORDÁNKOVÁ, H.–MERTA, D.–MERTA, O.–RYBNÍČEK, M., 2006: Torzo vodního díla Cacovického mlýna na předměstí města Brna, *Archeologia technica* 17, 75–84.
- MERTA, J., 2007: Tradice železářství v Moravském krasu. In: *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, Tradice a současnost železářské výroby V., suppl. Historie* 12, 161–171. Rokycany.
- MERTA, J.–HOŠEK, J.–MACHAČ, K., 2007: Železářská houba ze zaniklé středověké osady Polom (okr. Blansko), *Archeologia technica* 18, 37–44.
- MERTA, J.–JANOVÁ, D.–STRÁNSKÝ, K., 2007: Analýza železného předmětu z lokality Melice – předhradí, *Archeologia technica* 18, 32–36.
- MERTA, J., 2008: Evropská cesta železa Moravským krasem. In: *Průmyslové dědictví – Industrial Heritage. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy, ČVUT*, 192–195. Praha.
- MERTA, J., 2008: Historie, industriální archeologie, věda a technika v Technickém muzeu v Brně. In: *IX. sjezd českých historiků, sv. II.*, 427–432. Brno – Pardubice – Praha – Ústí nad Labem.
- MERTA, J., 2008: Setkání v Josefovském údolí v Moravském krasu – 13. až 17. května 2008, *Slévárenství* 5–6, 316–317.
- MERTA, J., 2009: Prachové mlýny v Josefovském údolí, *Archeologia technica* 20, 142–148.
- MERTA, J., 2009: Záchrana technického dědictví, *Realit* 1, 58–59.
- BARÁK, M.–MERTA, J.–MERTA, O.–GRYCOVÁ, L., 2010: Experimentální tavby železa ve Staré huti u Adamova v sezónách 2008 a 2009, *Archeologia technica* 21, 5–24.
- HOŠEK, J.–MERTA, J.–BARÁK, M., 2010: Metalografický rozbor železného polotovaru z tavby v rekonstrukci pece s tenkou hrudí provedené 14. 5. 2008 ve Staré huti u Adamova, *Archeologia technica* 21, 25–30.
- MERTA, J., 2011: Historie využití kovových materiálů. In: *Konzervování a restaurování kovů. Ochrana předmětů kulturního dědictví z kovů a jejich slitin*, 322–356. Brno.
- MERTA, J., 2011: Zásobování města Brna železem v období středověku. In: *Forum Urbes Medii Aevi VI. Surovinová základna a její využití ve středověkém městě*, 184–193. Brno.
- MERTA, D.–MERTA, J., 2011: Vápenická pec u hradu Holštejna, *Archeologia technica* 22, 131–133.
- MERTA, J.–MERTA, O.–SOUCHOPOVÁ, V., 2011: Some aspects of the development of Great Moravian iron metallurgy. In: *The Archaeometallurgy of Iron. Recent Developments in Archaeological and Scientific Research*, 73–86. Praha.
- STRÁNSKÝ, K.–JANOVÁ, D.–STRÁNSKÝ, L.–MERTA, J., 2011: Průzkum těžby olovnato-stříbrných rud v okolí České Bělé na Havlíčkobrodsku, *Archeologia technica* 22, 81–90.
- MERTA, J.–MERTA, O., 2012: The Mining of Iron Ore in the Central Region of the Moravian Karst. In: *7th International Symposium on Archaeological Mining History*, 50–59. Valkenburg aan de Geul – Jihlava.

K osmdesátým narozeninám PhDr. Bořivoje Nechvátala, CSc.

Čas plyne neúprosně a nechce se věřit, že 4. ledna 2015 oslaví Bořivoj Nechvátal, jeden z předních archeologů středověku, který stál do jisté míry u konstituování tohoto oboru v roce 1953, v plné tvůrčí síle své osmdesáté narozeniny. Narodil se v Berlíně jako syn československého diplomata, konzulárního úředníka. Naštěstí mu z dětských let po tom, co se v „Říši“ v těchto letech dělo, nezůstala žádná traumata. Po rozbití druhé republiky 15. března 1939 se celá rodina přestěhovala do Prahy. Zde začal v roce 1941 navštěvovat obecnou školu, později Reálné gymnázium v Praze X – Karlíně, které ukončil maturitou v roce 1953. Snad již křestní jméno Bořivoj po prvním historicky doloženém knížeti Čechů předurčilo další směřování oslavence, když v letech 1953–1958 studoval historii a prehistorii na Filosofické fakultě University Karlovy v Praze a na formování jeho další vědecké orientace se podílely takové osobnosti, jako byli archeologové Jan Filip, Jan Eisner a Rudolf Turek, a při studiu historie František Graus, František Kavka, František Kutnar, Josef Havránek a Josef Polišínský.

Bořivoj Nechvátal. Foto H. Toušková.

Během studia spolupracoval již od třetího ročníku v roce 1956 na poloviční úvazek pod vedením PhDr. Ivana Borkovského, DrSc., na výzkumu Pražského hradu a po absolutoriu v roce 1958 nastoupil do Archeologického ústavu ČSAV (nyní AV ČR) v Praze, kde po získání vědecké hodnosti, CSc., v roce 1968 působil jako vědecký pracovník, a dodnes zůstal pracovišti věrný jako emeritní vedoucí vědecký pracovník. Lze konstatovat, že Bořivoj Nechvátal patří k té první skutečně archeologicky školené generaci archeologů středověku po „otcích zakladatelích“, kteří měli vzdělání v jiných historických oborech. Nejprve byl pověřen prováděním záchranných výzkumů, a později i větších akcí, jako například průzkumu tvrze v Ervenicích u Mostu (1960–1961), slovanského hradiště v Branišovicích u Českých Budějovic (1962), středověké tvrze v Tleskách u Rakovníka (1962) a středověkých studní a jámečků v Plzni (1963). V letech 1963–1968 vedl do dnešní doby klíčový výzkum v Radomyšli u Strakonice, lokalitě s raně středověkým pohřebištěm s více než

tisíci hroby, středověkými stavbami, nejstarší johanitskou kurií v českých zemích a románským kostelem. Výzkum přinesl řadu klíčových informací o lokalitě, pohřebním ritu, pohřbívací populaci, počátcích používání náhrobních kamenů apod. V tomto období zkoumal také slovanské hradiště v Praze-Šárce (1967), raně středověké pohřebiště ve Vrbné u Mělníka (1969–1970), později pak středověký kostel sv. Markéty ve Strakonici (1995–1996) a raně středověké pohřebiště v Radomyšli v poloze „Tomanova“ (1999 a 2002). V roce 1966 byl pověřen ředitelem AÚ ČSAV v Praze Janem Filipem vedením archeologického výzkumu Vyšehradu, druhého nejdůležitějšího místa české státnosti, na kterém spolupracuje dosud. Již v roce 1976 publikoval v nakladatelství Odeon knihu *Vyšehrad* a u stejného nakladatelství v roce 1985 spolu s Františkem Kašičkou *Vyšehrad pohledem věků*, potom ve dvou vydáních z let 1981 a 1991 *Průvodce vyšehradským hřbitovem*, dále v roce 1983 *Vyšehrad. Stručný průvodce a Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla* z let 1995 a 2000 (druhé doplněné a rozšířené vydání). Právě v posledních letech se věnoval zpracování velkých archeologických odkryvů na Vyšehradě *Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Archeologický výzkum* (Praha 2004). Tato práce zevrubně informuje o odkryvu druhého nejdůležitějšího sakrálního objektu českého přemyslovského státu založeného prvním českým králem Vratislavem II. (1061–1092, král 1085). Nález předrománské otonské stavby s křížovým půdorysem pak shrnula publikace připravená ve spolupráci s řadou dalších autorů *Rotunda sv. Martina a bazilika sv. Vavřince na Vyšehradě. Archeologický výzkum* (Praha 2009) a k vydání je připravena monografie *Knížecí a královská akropole na Vyšehradě. Svědectví archeologie*, na níž spolupracoval s ěVáclavem Mouchou a Ladislavem Varadzinem

Řadu prací publikoval B. Nechvátal spolu s doc. Ing. arch. Františkem Kašičkou. Kromě vyšehradské tematiky je nutno zmínit *Loket* (Praha 1983), *Radomyšl – proměny městečka* (Strakonice 1983), *Tvrze a hrádky na Strakonicku* (1986), *Hrady, hrádky a tvrze na Strakonicku, Blatensku a Vodňansku* (druhé doplněné a rozšířené vydání Strakonice 2014), *Tvrze a hrádky na Prachaticku* (1990) a *Hrady, hrádky a tvrze na Písecku* z roku 1995 připravené spolu s Tomášem Durdíkem. V rámci své specializace na archeologii středověku publikoval téměř 300 článků a studií, některé monografického charakteru. Řada z nich vyšla v Rakousku, Francii, USA, Německu, na Ukrajině i jinde. Z monografií je nutno zdůraznit *Hospodářské postavení Loun*

v *polovině 16. století*, Sborník archivních prací XVI, 1966, 420–497, spolu s Dagmar Hejdovou publikace o skle (Studie o středověkém skle v Čechách, PA LVIII, 1967, 433–498) a o dlaždicích (Raně středověké dlaždice v Čechách I–II, PA LXI, 1970, 100–183, 395–471). Širší použití semi-quantitativních spektrálních analýz umožnilo poprvé ve velkém měřítku rozlišení středověkého skla v Čechách a sousedních zemích, především v Německu. U dlaždic bylo touto metodou na základě stopových prvků možno přesně určit zdroje surovin. Zásadní informace také přineslo vyhodnocení.

Nelze opomenout ani pedagogickou činnost oslavence, neboť od roku 2001 přednášel na Západočeské univerzitě v Plzni na Fakultě humanitních studií (dnes Filozofická fakulta) kurz středověké archeologie Prahy. Pozornost si zaslouží také jeho popularizační činnost. Ve spolupráci s Muzeem hlavního města Prahy připravil stálou expozici *Dějiny NKP Vyšehrad* (1970–1995), kterou za dobu její existence zhlédlo 340 000 návštěvníků. Ve spolupráci se Správou NKP Vyšehrad uspořádal v roce 1974 výstavu *Vyšehrad v obraze staletí*, která soustředila staré veduty tohoto významného místa české státnosti, a v roce 1995 výstavu *Vyšehrad ve fotografii A. Kleibla k jeho osmdesátinám*, a to z prací pro nakladatelství Odeon. Se Správou NKP Vyšehrad potom realizoval v roce 2006 novou stálou expozici *Historické podoby Vyšehradu*. Dále spolupracoval v roce 1984 na filmu režiséra J. Jahna *První český král*, v letech 1984–1987 na filmovém cyklu režiséra V. Polesného *Toulky po Praze* a na středometrážním filmu *Vyšehrad* z roku 1987. V roce 1991 se podílel společně se starostou Radomyšle Ing. Janem Karešem na založení Nadace historie Radomyšle a roku 1993 vydal z pozůstalosti B. Lifky (1900–1987) jeho životní dílo *Radomyšl. Dějiny jihočeského městečka*. Tato práce obsahuje malé dějiny Suverénního řádu maltézských rytířů. V roce 1992 pak založil společně s Královskou kolegiátní kapitulou sv. Petra a Pavla periodický sborník *Královský Vyšehrad*, jenž od doby svého vzniku přinesl na osmdesát článků a studií z dějin Vyšehradu.

V neposlední řadě musíme vyzdvihnout také kulturní a politickou angažovanost B. Nechvátala. Společně s Rudolfem Turkem se mu podařilo zabránit přestěhování cenné knihovny Vyšehradské kapituly mimo Prahu a v době před rokem 1989 zabránil soudnímu vystěhování archeologických depozitářů mimo Vyšehrad, o které usilovalo tehdejší vedení Správy NKP Vyšehrad. Snad jeho největším přínosem bylo, že se spolu se svojí ženou doc. MUDr. Alenou Lobovskou, CSc., a s dalšími badateli podílel na překážení záměru zrušit periodikum *Památky archeologické*, jeden z nejstarších evropských archeologických časopisů, jež prosazovali někteří přední činitelé tehdejší Československé akademie věd.

Závěrem můžeme pouze zdůraznit zásluhy B. Nechvátala nejen při rozvoji archeologie středověku a obecně medievistiky v českém, moravském a slovenském i mezinárodním rozměru, ale také v oblasti popularizace výsledků bádání, vědecko-organizační činnosti a spolupráce s řadou historických oborů, zejména uměnovědných, i disciplín přírodních věd. Bezesporu nade vše jsou jeho zásluhy o rozvoj archeologického, uměnovědného, architektonického a historického výzkumu Vyšehradu, ale také odkryv a publikace výzkumů v Radomyšli u Strakonice, které byly vedle řady dílčích studií završeny monografií *Radomyšl. Raně středověké pohřebiště* z roku 1999. Napsaná spolu s F. Kašíčkou i samostatně jsou pak významná díla týkající se středověkých fortifikací a na aktuálnosti neztratily ani práce o středověkých dlaždicích, skle i dalších artefaktech hmotné kultury.

Dovolte mi na závěr ještě jednu osobní vzpomínku. S Bořivojem, „kanovníkem vyšehradským“, jsme se seznámili před jednačtyřiceti lety na *VI. celostátní konferenci k problematice historické archeologie s hlavním zaměřením na zemědělskou výrobu 11.–15. století na území ČSSR ve světle hmotných pramenů*, která se konala 21.–24. října 1974 v Brně, a z přednesených příspěvků byl sestaven první ročník periodika *Archaeologia historica* (Brno 1976), jehož čtyřicátý ročník se za již zcela jiných poměrů připravuje k vydání právě v roce 2015, a možná i to je symbolické. Společenský večer se konal ve vinárně, kde se na ohradní zdi skvěla vymalovaná opička s nápisem „Vždycky slušná opice od JZD Popice“ (okr. Břeclav). A tam jsme se sešli u stolu Bořivoj, já, „Ujo Mišo“ Slivka a Dušan Čaplovič, kterému „kanovník vyšehradský“ pro-

rokoval skvělou budoucnost. „A neuvěřitelné stalo se skutkem“, jak píše klasik. Od té doby jsme dobrými přáteli a kolegy v odborné sféře.

Ad multos annos

Zdeněk Měřinský

Výběrová bibliografie Bořivoje Nechvátala

- K nejstaršímu brnění v Čechách – Über den älten Harnisch in Böhmen. In: SbČSSA (K počtě 75. narozenin ak. J. Eisnera), Brno 1961, 57–61.
- Archeologický výzkum na tvrzi v Tleskách u Jesenice (okr. Rakovník) – Eine archäologische Grabung auf der Feste in Tlesky bei Jesenice (Bezirk Rakovník), ČNM CXXXII, 1963, 4–13 (et P. Radoměský).
- Mladohradištní pohřebiště v Radomyšli u Strakonice – Das Gräberfeld in Radomyšl bei Strakonice aus der jüngere Burgwallzeit, AR XVI, 1964, 655–685 (et P. Radoměský).
- K interpretaci odpadních jímek a studní v městském prostředí, AR XVII, 1965, 262–263 (et Z. Smetánka).
- Výzkum mladohradištního pohřebiště v Radomyšli v r. 1964 – Die Erforschung des jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes in Radomyšl im J. 1964, AR XVII, 1965, 368–392.
- Archeologický výzkum v Ervénicích a problémy dalšího studia středověkých tvrzí v Čechách – Die archäologische Forschung in Ervénice und das sich daraus ergebende Problem eines weiteren Studiums der mittelalterlichen Festungen in Böhmen, AR XVII, 1965, 810–812, 830–847.
- Hospodářské postavení Loun v polovině 16. století (Příspěvek k hospodářskému postavení měst v 16. století) – Die wirtschaftliche Lage der Stadt Louny (Laun) um Mitte des 16. Jahrhunderts (Beitrag zur wirtschaftlichen Lage der Städte im 16. Jahrhundert), Sborník archivních prací 16, 1966, č. 2, 420–497.
- Záchranná akce ve Struhách u Nymburka – Die Rettungsgrabungen in Struhy bei Nymburk, AR XVIII, 1966, 203–207.
- Nález středohradištní keramiky v Chrudimí – Ein Fund der mittelburgwallzeitlichen Keramik in Chrudim, AR XIX, 1967, 98–100.
- Vampyrismus na pohřebišti v Radomyšli – Das Vampirismus auf dem Gräberfeld in Radomyšl, AR XIX, 1967, 478–489.
- K nálezové problematice středověkých studní a odpadních jímek – Zur Fundproblematik der mittelalterlichen Brunnen und Abfallgruben, Český lid 54, 1967, 170–174.
- Studie o středověkém skle v Čechách (soubor z Plzně–Solní ulice) – Studie über das mittelalterliche Glas in Böhmen, PA LVIII, 1967, 433–498 (et D. Hejdvová).
- Nález monoxylu v Jizeře ve Skorkově, okr. Mladá Boleslav – Ein Einbaufund im Jizera Fluss in Skorkov, Kr. Mladá Boleslav, AR XXI, 1969, 812–813.
- Late 14th to Mid-15th Century Medieval Glass from a well in Plzeň, Western Bohemia, Journal of Glass Studies (NY) 12, 1970, 84–101 (et D. Hejdvová).
- Oběť Abraháмова z Vyšehradu – Abrahams Opfer von Vyšehrad, AR XXII, 1970, 319–325, 385–386.
- Raně středověké dlaždice v Čechách – Frühmittelalterliche Fliesen in Böhmen, PA LXI, 1970, 100–183, 395–471 (et D. Hejdvová).
- Zum dörfischen Bestattungsritus im 12. Jahrhundert in Böhmen. In: Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques 2, Prague 1971, 1229–1232.
- Zur Problematik der frühmittelalterlichen Keramikfliesen in Böhmen. In: Veröffentlichungen der Österreichischen Arbeitsgemeinschaft für Ur- u. Frühgeschichte 5, Wien 1971, 40–41 (et D. Hejdvová).
- Rekonstrukce raně středověké dlažby v královské kapli v Plasech u Plzně – Die Rekonstruktion des frühmittelalterlichen Fliesenbodens der königlichen Kapelle in Plasy bei Pilsen, AR XXIV, 1972, 529–541, 597–600 (et L. Losos).
- Archeologický a stavební průzkum areálu kostela sv. Martina v Radomyšli – Reconnaissance archéologique et de construction de l'areal de l'église de St. Martin à Radomyšl, PP 1973, 105–116 (et F. Kašička).
- K stavebnímu vývoji románského kostela ve Vrbně u Mělníka – Ein Beitrag zur baulichen Entwicklung der romanischen Kirche in Vrbno u Mělníka, PP 1973, 176–186 (et F. Kašička).
- Vyšehradské podhradí s bývalým kostelem sv. Alžběty – Das Vyšehradler Suburbium mit der ehemaligen St. Elisabethkirche, PP 1973, 193–205 (et F. Kašička).
- Vyšehrad v obraze staletí – Der Vyšehrad im Bild von vier Jahrhunderten. Katalog výstavy. Praha, Správa NKP Vyšehrad, 1974, 22 s.
- K stavebně historickému vývoji basiliky sv. Petra a Pavla na Vyšehradě – Ein Beitrag zur Baugeschichte der Basilika St. Peter und Paul auf dem Vyšehrad, Umění XXII, 1974, 113–138.

- Středověké pohřebiště u kostela sv. Jakuba v Berouně – Der mittelalterliche Friedhof bei St. Jakobskirche in Beroun, AR XXVI, 1974, 409–411, 439.
- Použití kobaltu ve středověkém sklářství v Čechách – Die Verwendung von Kobalt in der mittelalterlichen Glaserzeugung Böhmens, AR XXVII, 1975, 530–554 (et D. Hejdomá, Č. Šedivý).
- Stavební vývoj zámku a farního kostela v Dolních Počernicích u Prahy – Die bauliche Entwicklung des Schlosses und der Pfarrkirche in Dolní Počernice, PP 1975, 173–185 (et F. Kašička).
- Vyšehrad. Praha, Odeon, 1976, 427 s., rês. rus., něm., angl., franc.
- Ke stavebnímu vývoji kostela ve Velkém Boru u Horažďovic – Zur baulichen Entwicklung der Kirche in Velký Bor, PP 1976, 257–262 (et F. Kašička).
- Otonská architektura na Vyšehradě a její rekonstrukce – Rekonstruktion eines vorromanischen ottonischen Bauwerks auf dem Vyšehrad, Umění XXIV, 1976, 429–435 (et F. Kašička).
- Středověká studna v Plzni-Solní ulici – Der mittelalterliche Brunnen von Plzeň-Solní ulice. ASM 12. Praha, AÚ ČSAV, 1976, 223 s., 71 obr.
- Další nález středověké mozaikové dlažby z Čech (cisterciácký klášter v Nepomuku) – Ein weiterer Fund von mittelalterlichen Mosaikpflaster aus Böhmen, PP 1977, 213–218.
- K problematice osídlení vyšehradského podhradí – Zur Problematik der Besiedlung im Suburbium des Vyšehrad. In: Středověká archeologie a studium počátků měst, Praha 1977, 186–198, 37 obr. (et F. Kašička).
- Französische mittelalterliche Fliesen mosaikartiges Typs in Böhmen, Umění XXVI, 1978, 115–133.
- Frühmittelalterliche Reliquienkreuze aus Böhmen, PA LXIX, 1979, 213–251.
- Der Vyšehrad und die Alten böhmischen Sagen. In: Rapports du IIIe Congrès International d'Archéologie Slave, Bratislava 7–14 septembre 1975, Bratislava 1979, 563–573.
- Středověké sklo z Bratislavy (súbor zo Starej radnice) – Mittelalterliche Glas aus Bratislava (Fundkomplex aus dem Alten Rathaus), PA LXXI, 1980, 433–463 (et V. Plachá).
- Slovanská hradiště v povodí Ohře na Loketsku – Slawische Burgwälle im Flussgebiet der Ohre (Eger) im Loket-Gebiet. In: Slované 6.–10. století. Sborník referátů ze symposia Břeclav-Pohansko 1978, Brno 1980, 107–113 (et F. Kašička).
- Středověké cihelné hřebenáče z Vyšehradu – Mittelalterliche Firstziegel vom Vyšehrad, Praehistorica 8, Varia archaeologica 2 (J. Filipovi k osmdesátinám), Praha 1981, 307–309.
- Průvodce vyšehradským hřbitovem – Der Friedhof am Wyschehrad – The cemetery of Vyšehrad, Praha, Správa NKP Vyšehrad, 1981, 80 s. + 1 plán.
- Středověké dlaždice ze Sázavy (Ke vztahu Vyšehradu a Sázavy v 11. století) – Mittelalterliche Fliesen aus Sázava, Umění XXX, 1982, 244–256.
- Vyšehrad a počátky Prahy – Vyšehrad und Anbeginn von Prag, FHB 5, 1983, 39–59.
- K počátkům středověké architektury v jihozápadních Čechách. Radomyšl u Strakonice – Zu den Anfängen der mittelalterlichen Architektur in Südwestböhmen. Radomyšl bei Strakonice, Umění XXXI, 1983, 193–213 (et F. Kašička).
- Loket. Praha, Odeon, 1983, 267 s. + 1 plán, rês. rus., něm. (et F. Kašička).
- Vyšehrad. Stručný průvodce – Vyšehrad. A concise guide – Vyšehrad. Kurzer Führer, Praha, Správa NKP Vyšehrad, 1983, 191 s.
- Radomyšl – proměny městečka – Radomyšl – baulich historische Verwandlungen des Städtchens. Strakonice, Muzeum středního Pootaví, 1983, 116 s. (et F. Kašička).
- Použití fyzikálních nedestruktivních metod při archeologickém výzkumu interiéru basiliky sv. Petra a Pavla na Vyšehradě – Physical nondestructive methods applied while excavating the interior of St. Peter and Paul's basilica at Vyšehrad. In: Geofyzika a archeologie, Praha 1983, 123–128 (et L. Hrdlička).
- Obrazy Miloše Novotného. Úvod a katalog výstavy. Karlovy Vary 1984.
- Nálezy středověkých dlaždic v západních Čechách – Funde mittelalterlicher Fliesen in Westböhmen, AH 9, 1984, 247–261.
- K nejstaršímu vývoji kapitulního okrsku na Vyšehradě – Zur ältesten Entwicklung des Kapitelsprengels auf dem Vyšehrad, Archaeologica Pragensia 5, 1984, 81–96 (et F. Kašička).
- Vyšehrad. Foto J. Tachezy. Praha, ČTK – Pressfoto, 1985, 92 s., 88 obr., rês. rus., něm., angl. (et F. Kašička).
- Vyšehrad pohledem věků – Vyšehrad glazami stoletij – Vyšehrad through the Ages – Vyšehrad à travers les ages – Der Wyschehrad im Blick der Jahrhunderte, Praha, Správa NKP Vyšehrad, 1985, 306 s., 192 obr. (et F. Kašička).
- Tvrze a hrádky na Strakonicku – Festungen und Hausberge im Gebiet von Strakonice, Strakonice, Muzeum středního Pootaví, 1986, 263 s. + 1 plán (et F. Kašička).
- Středověké dlaždice v jižních Čechách – Mittelalterliche Fliesen in Südböhmen, AH 13, 1988, 575–604.
- Malíř jižních Čech (o V. Horbovi), Lidová demokracie, 23. XI. 1988.

- Revizní archeologický výzkum na knížecí a královské akropoli na Vyšehradě (Předběžné sdělení) – Archäologische Revisionsgrabung auf der fürstlichen und königlichen Akropolis auf Vyšehrad, AH 14, 1989, 213–217.
- Středověké tvrze a hrádky při východním okraji pražského území – Mittelalterliche Festungen und Kastelle in den östlichen Randbezirken von Prag, Staletá Praha 20, 1990, 118–145 (et F. Kašička).
- K poloze kostela sv. Klimenta na Vyšehradě – Zur Lage der St. Kliment Kirche auf Vyšehrad, AR XLII, 1990, 410–415.
- Tvrze a hrádky na Prachaticku – Mittelalterliche Festungen und Hausberge im Gebiet von Prachatice, Prachatice, Okresní muzeum, 1990, 240 s. + 1 plán (et F. Kašička).
- Studies on the ducal and royal centre at Vyšehrad. In: Archaeology in Bohemia 1986–1990, Praha, Archeologický ústav ČSAV, 1991, 149–158.
- Vyšehradský hřbitov – The cemetery of Vyšehrad – Der Friedhof am Wyschehrad, Praha, Správa NKP Vyšehrad, 1991, 95 s. + 1 plán.
- Pokračování revizního archeologického výzkumu na knížecí a královské akropoli na Vyšehradě (1989–1991) – Fortsetzung der Revisionsgrabungen auf der Fürstenakropole in Prag-Vyšehrad (1989–1991), AH 17, 1992, 153–161.
- Oblast Hluboké nad Vltavou – vývoj a stavební podoba středověkých sídlišť do husitského období – Gebiet Hluboká a.d. Moldau – Entwicklung und Baugestalt der mittelalterlichen Siedlungen bis zur Hussitenzeit, AH 17, 1992, 291–303 (et F. Kašička).
- Vyšehrad a archeologie – Vyšehrad and Archaeology. In: Královský Vyšehrad. Sborník příspěvků k 900 výročí úmrtí prvního českého krále Vratislava II. (1061–1092), Praha, Královská kolegiátní kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě 1992, 112–139.
- Mladohradištní pohřebiště ve Vrbně u Mělníka a hrob s depotem denárů – Die jungburgwallzeitliche Grabstätte in Vrbno bei Mělník mit einem Denarhortfund, AR XLV, 1993, 72–92 (et J. Hásková, antropolog. posudek M. Blajerová).
- Archäologische Untersuchung der St. Peter und Paul Basilika auf Vyšehrad (Ergebnisse und Probleme). In: Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Band 4, Bratislava 1993, 140–146.
- Demographie- und Fundproblematik der slawischen frühburgwallzeitlichen Grabstätte in Radomyšl bei Strakonice und einige Erkenntnisse der antropologischen Forschung. Ibid., 168–180 (et M. Blajerová).
- Dvě záchranné akce v Prachaticích, Výběr XXX, 1993, 153–160.
- Zapomenutá stavba Bartolomea Scottiho v Radomyšli u Strakonice, Ibid., 235–242.
- Donace Bolemily, manželky Bavora ze Strakonice a nejstarší zprávy o Radomyšli u Strakonice, Výběr XXXI, 1994, 77–86.
- Neznámý typ dlaždice ze Zvíkova, Ibid., 127–130.
- The Hillfort at Šárka. In: 25 years of archaeological research in Bohemia. PA – Supplementum 1, Praha 1994, 148–150 (et N. Profantová).
- Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, Praha, Královská kolegiátní kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě (Velehrad) 1995, 31 s.
- Hradý, hrádky a tvrze na Písecku – Die Burgen, die Festen und Hausberge in der Gegend von Písek, Písek, Prácheňské muzeum v Písku, 1995, 448 s. + 1 plán (et T. Durdík, F. Kašička).
- Fyzikální nedestruktivní průzkum knížecí a královské akropole na Vyšehradě 1 – Physikalische nichtdestruktive Erforschung der fürstlichen und königlichen Akropolis in Vyšehrad 1, AH 21, 1996, 315–328 (et L. Hrdlička).
- Kostel sv. Linharta v Citově u Mělníka v prostředí raně feudální osady – St. Leonard-Kirche in Citov bei Mělník in der frühmittelalterlichen Siedlung, AH 21, 1996, 93–102 (et F. Kašička).
- Nadace P. Frá. Jana Medlína (1759–1846) v Radomyšli u Strakonice, Výběr XXXIII, 1996, č. 1, 54–57.
- Středověká hrnčířská pec v Plzni-Lochotínské ulici (s nálezy keramiky z mladší doby římské a starší až mladší doby hradištní) – Mittelalterlicher Töpferofen in Pilsen-Lochotínská Str. (mit den Funden von der jüngeren römischen Kaiserzeit und der älteren bis jüngeren Burgwallzeit), Sborník Západočeského muzea v Plzni, Historie 13, 1996, 41–74 (et M. Doubová).
- Vyšehrad a Moric Lüssner, Zprávy Klubu Za starou Prahu, 1996, č. 2, 34–36.
- K nálezové problematice mladohradištního pohřebiště v Radomyšli u Strakonice – Zur Problematik der Fundsituation des Gräberfeldes in Radomyšl bei Strakonice (Památky Borise Novotného 1922–1983), AH 22, 1997, 61–96.
- Vyšehrad a sv. Vojtěch – Vyšehrad and St. Vojtěch. In: Svatovojtěžská tradice v dějinách našeho národa a církve a její význam dnes. Sborník ze symposia k tisícímu výročí smrti biskupa Vojtěcha Slavníkovce – sv. Vojtěcha, Praha 1997, 42–53.

- Městská cihelna a vápenka v Lounech v 16. století. In: *Scientia mobilitat. Příspěvky k dějinám vzdělanosti v českých zemích 1. Sborník prací k počtě prof. PhDr. Františka Kavky, DrSc. (Svatoš, M., ed.), Praha 1998, 95–104.*
- Das frühmittelalterliche Gräberfeld in Radomyšl bei Strakonice. In: *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern / West- und Südböhmen, Treffen 8, 17. bis 20. Juni 1998 in Běšiny bei Klatovy, Rahden/Westf. 1999, 201–219.*
- Fyzikální nedestruktivní průzkum knížecí a královské akropole na Vyšehradě – 2 (Bastion XXXV) – Die physikalische nicht destruktive Forschung in der fürstlichen und königlichen Akropolis in Vyšehrad – 2 (Bastion XXXV), *AH 24, 1999, 231–261 (et L. Hrdlička)*
- Královský Vyšehrad 2000 aneb síla posvátných míst, *Akademický bulletin, 1999, č. 12, AB I–AB IV – vloženo mezi s. 16–17 (s B. Nechvátalem rozprávěla S. Daničková).*
- Plastiky Františka Bílka na Vyšehradském hřbitově, *Res Musei Pragensis 9, 1999, č. 7–8, 7–9.*
- Radomyšl. Raně středověké pohřebiště. S antropologickou analýzou M. Blajerové a s příspěvkem Z. Hazlbauera, J. Macharta – Das frühmittelalterliche Gräberfeld in Radomyšl, *Praha, Archeologický ústav AV ČR, 1999, 351 s.*
- Soubor středověkých dlaždic z kostela sv. Mikuláše v Čechovicích, o. Domažlice – Kollektion der mittelalterlichen Fliesen aus der Kirche des Hl. Nikolaus in Čechovice (Bez. Domažlice), *AH 24, 1999, 363–374.*
- Fyzikální nedestruktivní průzkum knížecí a královské akropole na Vyšehradě – 3. a 4. etapa (Bastion XXXIV a kostel Stětí sv. Jana Křtitele) – Physikalische und destruktive Erforschung der königlich – fürstlichen Akropole auf dem Wyschehrad – Etappen 3 und 4 (Bastion XXXIV und die Kirche der Enthauptung Johannes des Täufers), *Archaeologica Pragensia 15, 2000, 199–218 (et L. Hrdlička).*
- Nález raně středověkého sarkofágu na Vyšehradě – Der Fund eines frühmittelalterlichen Sarkophags auf der Burg Vyšehrad. In: *Sborník Miroslavu Buchvaldkovi, Most 2000, 173–180, 310.*
- Od počátku Vyšehradu do doby předhusitské. In: *Vyšehrad – historické podoby, Praha 2000, 11–41.*
- Vyšehrad. Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla, *Velehrad 2000, 2. upravené vydání, 32.*
- Vyšehrad from Earliest Times to the Pre Hussite Period. In: *The Historic Faces of Vyšehrad, Praha 2000, 11–41.*
- Die archäologische Erforschung der St. Martins-Kirche in Radomyšl bei Strakonice – Ergebnisse und Probleme. In: *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern / West- und Südböhmen, Treffen 10, 7. bis 10. Juni 2000 in Český Krumlov, Rahden/Westf. 2001, 188–209.*
- Dva raně středověké sarkofágy z Vyšehradu – Zwei frühmittelalterliche Sarkophage von Prag-Vyšehrad, *AH 26, 2001, 345–358.*
- Nedestruktivní průzkumy v kostele sv. Petra a Pavla na Vyšehradě v letech 1980–1998 – Undestruktive Untersuchungen in der St. Peter und Paul Kirche auf dem Vyšehrad in der Jahre 1980–1998. In: *Královský Vyšehrad II. Sborník příspěvků ke křesťanskému mileniu a k posvěcení nových zvonů ke kapitulnímu chrámu sv. Petra a Pavla, Praha 2001, 102–112 (et L. Hrdlička).*
- Vodní hrad v Blatné od svých počátků do současnosti. In: *Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město, Blatná 2001, 9–42 (et F. Kašička).*
- Vyšehrad ve staletích Vladimíra Pechara. In: *Pohled na současnou architekturu královského sídla na Vyšehradě, Praha 2001, 3–4.*
- Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Archeologický výzkum – St. Peter- und Paul-Kollegiatkirche auf Vyšehrad. *Archäologische Forschung, Praha, Archeologický ústav AV ČR, v. v. i., 2004, 667 s.*
- Soubor středověkého skla z oblasti kapitulního domu na Vyšehradě. In: *B. Nechvátal, Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Archeologický výzkum, Praha 2004, 643–651 (et D. Hejdová).*
- Středověké dlažby v bazilice sv. Petra a Pavla na Vyšehradě – Mittelalterliche Pflaster in der St. Peter und Paul Basilika in Vyšehrad, *AH 31, 2006, 413–425.*
- Neznámý typ středověké hrnčířské značky z Vyšehradu – Ein unbekannter Typ der mittelalterlichen Töpfermarke von Prag-Vyšehrad, *AH 31, 2006, 427–432.*
- Vyšehrad v době Karla IV. (1346–1378) – Der Vyšehrad zur Zeit Kaiser Karl IV. (1316–1378), *AVJČ (Jubilejní sborník k 60. narozeninám Jiřího Fröhlicha) 19, 2006, 225–240.*
- Slovanské hradiště v Branišovicích – Der slawische Burgwall von Branišovice, *AVJČ (Jubilejní sborník k 60. narozeninám PhDr. Jana Michálka) 20, 2007, 385–399.*
- K demografii raněstředověkých pohřebišť v Čechách na příkladu Radomyšle u Strakonice – Zur Demographie frühmittelalterlicher Gräberfelder in Böhmen am Beispiel von Radomyšl bei Strakonice, *AH 33, 2008, 399–418 (et M. Blajerová).*
- Digitální model terénu slovanského hradiště v Branišovicích u Českých Budějovic – Das digitale Geländemodell des slawischen Burgwalls von Branišovice bei České Budějovice, *AVJČ 21, 2008, 247–257 (technická spolupráce M. Křemen).*

- Rotunda sv. Martina a bazilika sv. Vavřince na Vyšehradě. Archeologický výzkum – Die St. Martins-Rotunde und die St. Laurentius-Basilika auf dem Vysehrad. *Archaeologische Grabung, Praha, Archeologický ústav AV ČR, v. v. i., 2009, 432 s. (et al.)*
- Archeologický výzkum kostela sv. Markéty ve Strakonici – Die archäologische Untersuchung der Kirche St. Margarethe in Strakonice, *AH 34, 2009, 775–792.*
- Vzpomínka na Ivana Borkovského (8. 9. 1897 – 17. 3. 1976), *AH 34, 2009, 864–866.*
- K výzkumu předrománské sakrální stavby na Vyšehradě – Zur Grabungsuntersuchung des vorromanischer Sakralbaus auf dem Vysehrad. In: Zaměřeno na středověk. Zdeňkovi Měřinskému k 60. narozeninám, Brno 2010, 267–279, 794–796.
- Záchranný výzkum v poloze tzv. „Tomanovny“ na raně středověkém pohřebišti v Radomyšli u Strakonice – Die Rettungsgrabung in der sog. Lage „Tomanovna“ auf dem frühmittelalterlichen Gräberfeld in Radomyšl bei Strakonice, *AH 35, 2010, 121–134.*
- Atomová absorpční analýza denárového depotu z raně středověkého pohřebiště z Vrbna u Mělníka – Die Atomabsorptionsanalyse eines Denardepots aus einem frühmittelalterlichen Gräberfeld in Vrbno bei Mělník, *AH 35, 2010, 451–461 (technická spolupráce R. Bek, V. Sychra).*
- Seminář – 940 let Královské kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, *AH 36, 2011, 632–633.*
- Od středověkého opevnění Vyšehradu k raně barokní citadele – Vysehrad from a medieval fortification to an early baroque citadel – Zur mittelalterlichen Befestigung Vysehrad. In: *Královský Vysehrad IV., Praha 2012, 219–283.*
- Anton Otte – Moje cesta na Vysehrad (s proboštem Mons. A. Ottem rozprávěl B. Nechvátal). In: *Královský Vysehrad IV., Praha 2012, 452–454.*
- A Seminar – 940 years of the Royal Collegiate Chapter of Saints Peter and Paul at Vysehrad. In: *Královský Vysehrad IV., Praha 2012, 469–471.*
- Seminar 940 Jahre Königliches Kollegiatkapittel St. Peter-und-Paul auf dem Vysehrad. In: *Královský Vysehrad IV., Praha 2012, 471–473.*
- Záchranný archeologický výzkum na raněstředověkém hradišti v Šárce – Die archäologische Rettungsgrabung auf dem frühmittelalterlichen Burgwall in Šárka, *AH 37, 2012, 401–418 (technická spolupráce J. Novák, J. Zavřel).*
- Radiouhlíkové datování raně středověkého pohřebiště v Radomyšli u Strakonice – Radiokohlenstoffdatierung des frühmittelalterlichen Gräberfeldes in Radomyšl bei Strakonice, *AH 37, 2012, 497–505 (et P. Stránská, I. Světlík).*
- Nové poznatky o předrománském kostele centrální dispozice na Vyšehradě. Předběžná zpráva – Der Fund einer vorromanischen Kirche zentraler Anordnung in Prag-Vysehrad. Vorläufiges Bericht, *PRP 29, č. 2, 2012, 170–176 (et L. Varadzin).*
- Knížecí a královská akropole na Vyšehradě. Přehled výzkumu a problematiky – Die Fürsten- und Königsakropolis auf dem Vysehrad. Forschungslage und Abriss der Problematik, *AH 38, 2013, 139–156.*
- Padesát let od objevu raněstředověkého pohřebiště v Radomyšli u Strakonice, *AVJČ 26, 2013, 332–341.*
- Co ukrývá Vysehrad. In: *Živá historie, červen 2013, 56–59 (s B. Nechvátalem a L. Varadzinem rozhovořovala A. Poláčková).*
- Hrady, hrádky a tvrze na Strakonicku, Blatensku a Vodňansku – Castles, small castles and strongholds in the Strakonice, Blatná and Vodňany regions – Burgen, Kleinburgen und Festungen in den Regionen Strakonice, Blatná und Vodňany, Strakonice, Muzeum Středního Pootaví Strakonice, 2014, 630 s. + 1 plán (et F. Kašička).
- Historie a současná obnova archeologického areálu s bazilikou sv. Vavřince v prostoru NKP Praha-Vysehrad – History and current renovation of the archeological complex of the St. Lawrence Basilika in Prague's Vysehrad, *ZPP 74, 2014, 3–11 (et I. Boháčová).*
- Objev na Vysehradě, *Lidové noviny, Magazin Pátek, č. 36, 5. 9. 2014, 6–11 (s B. Nechvátalem rozhovořovala M. Frajtová).*
- Monumentální předrománská sakrální stavba na Vysehradě – Archaeological find of a church at Vysehrad, *Akademický bulletin, 2014, č. 11, 10–12, 32 (et L. Varadzin).*
- Středověký poutní odznak z Vysehadu – Die mittelalterliche Figerabzeichen aus Vysehad. In: *Sborník P. Michnovi k sedmdesátinám. VVM LXVI – Supplementum 2, Brno 2014, 104–113.*
- Vysehrad. Knížecí a královská akropole. Svědectví archeologie (et V. Moucha, L. Varadzin), *Archeologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2015 (v tisku).*
- K interpretaci archeologického výzkumu baziliky sv. Petra a Pavla na Vysehadě, *AH 40, 2015 (v tisku).*

Sestavila M. Drašnarová

Biografie Bořivoje Nechvátala

- Filip, J., Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas, II, Praha 1969, 890.
- Šolle, M., Bořivoj Nechvátal šedesátníkem, AR XLVII, 1995, 161–170 (se soupisem prací od M. Drašnarové).
- Fröhlich, J., Životní jubileum archeologa PhDr. Bořivoje Nechvátala, CSc., Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech XXXII, 1995, 57–62 (soupis prací z jihočeské problematiky).
- Filip, J.–Hrala, J., Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas, III, Praha 1998, 241.
- Lexikon současných českých historiků (Pánek, J.–Vorel, P., edd.), Praha 1999, 203–205.
- Rachůnková, Z.–Řeháková, M., Česká slavistika. Osoby a instituce, Praha 1999, 220.
- Princová, J.–Sommer, P., Jubileum PhDr. Bořivoje Nechvátala, CSc., AR LVI, 2004, 883–886 (se soupisem prací od M. Drašnarové).
- Sklenář, K. ve spolupráci se Sklenářovou, Z., Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů, Praha 2005, 393–395.
- Fröhlich, J., Životní jubileum Bořivoje Nechvátala, AVJČ 18, 2005, 289.
- Fröhlich, J., Sedmdesát let Bořivoje Nechvátala, Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech XLII, 2005, 56–57 (soupis prací BN z jihočeské problematiky od r. 1996).
- Frýda, F., Věčný optimista PhDr. Bořivoj Nechvátal, CSc., jubilující, CB 10, 2006, 423–432 (s bibliografií od F. Ochryny).
- Who is ...? (v České republice), 9. vydání, Praha 2011, 1072.
- Durdík, T., Životní jubileum PhDr. Bořivoje Nechvátala, CSc., CB 12, 2010, 581–583 (s bibliografií z let 2005–2010 od M. Drašnarové).

Sestavila M. Drašnarová

Zdeněk Klanica

28. 11. 1938 – 29. 7. 2014

Po dlouhé a těžké nemoci zemřel v Brně ve věku 75 let přední badatel v oblasti archeologie raného středověku, či v dobové terminologii slovanské archeologie. Narodil se v Troubsku u Brna v rodině učitele Oldřicha Klanici, jehož životní osudy v poválečném období po krátkém pobytu v Dolních Kounicích zavály do Dolních Věstonic, kde působil jako ředitel školy a starosta, či v dobové terminologii předseda místního národního výboru. Asi již právě toto prostředí s tradicí velkých archeologických výzkumů sídlišť „lovců mamutů“ z mladého paleolitu u Dolních Věstonic, posléze u Pavlova, a po roce 1945 slovanských hradíšť Petrova louka u Strachotína a Vysoká zahrada při Dolních Věstonicích i zdejšího pohřebiště Na pískách, kde často na archeologické základně nazývané „Dukla“ pobývali přední představitelé poválečné československé archeologie, ovlivnilo jeho zájem o tento obor. Po maturitě na jedenáctileté střední škole

v Mikulově v roce 1955 (od 1. září 1953 vznikla spojením tradičního gymnázia s tehdejší osmiletou základní školou). Od téhož roku studoval historii a prehistorii na filozofické fakultě brněnské univerzity (od roku 1960 Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, předtím a dnes opět Masarykova univerzita). Mezi jeho učitele patřili Emanuel Šimek a především František Kalousek, na historii například Josef Macůrek, Jindřich Šebánek a František Hejl.